

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Képzési szint	Alapképzés	Tagozat	nappali/levelezői	Tanév/félév	2023/2024
Ступінь вищої освіти	(BA) бакалавр	Форма навчання	денна/заочна	Навчальний рік/семестр	I. félév
					I/1

Tantárgyleírás

Силабус

A tantárgy címe	Bevezetés az irodalomtudományba
Назва навчальної дисципліни	Вступ до літературознавства
Tanszék	Filológia Tanszék
Кафедра	Кафедра філології
Képzési program	014 Középfokú oktatás Ukrán nyelv és irodalom
Освітня програма	Középfokú oktatás 014.026 Magyar nyelv és világirodalom
	Középfokú oktatás 014.021 Angol nyelv és világirodalom
	Középfokú oktatás 014.022 Német nyelv és világirodalom
	014 Середня освіта Українська мова та література
	Середня освіта 014.026 Угорська мова та зарубіжна література
	Середня освіта 014.021 Англійська мова та зарубіжна література
	Середня освіта 014.022 Німецька мова та зарубіжна література
A tantárgy típusa, kreditértéke, óraszám (előadás/szeminárium/önálló munka)	Típus (kötelező vagy választható): kötelező Kreditérték: 4 Nappali: Előadás: 30 Szeminárium/gyakorlat: 18 Laboratóriumi munka: – Önálló munka: 72 Levelező: Előadás: 8 Szeminárium/gyakorlat: Laboratóriumi munka: – Önálló munka:
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/семінарські, лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни (обов'язкова чи вибіркова): обов'язкова

	<p>Денна: Лекції: 30 Семінарські/практичні заняття: 18 Лабораторні заняття: – Самостійна робота: 72</p> <p>Заочна: Лекції: 8 Семінарські/практичні заняття: Лабораторні заняття: – Самостійна робота:</p>
<p>Tárgyfelelős oktató(k) (név, tudományos fokozat, tudományos cím, e-mail cím)</p> <p>Викладач(и) відповідальний(и) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)</p>	<p>Csonka Tetyana, a filológiai tudományok kandidátusa, docens chonka.tetyana@kmf.org.ua Dr. habil. Beregszászi Anikó, docens beregszaszi.aniko@kmf.org.ua Váradi Krisztián, gyakornok varadi.krisztian@kmf.org.ua Островський Олександр Олександрович ostrovski.oleksandr1985@kmf.org.ua</p> <p>Чонка Тетяна С. (к.ф.н.), доцент chonka.tetyana@kmf.org.ua Берегсасі Аніко Ф., доктор габіліт.доцент beregszaszi.aniko@kmf.org.ua Вараді Крістіян Юрійович, стажист varadi.krisztian@kmf.org.ua Островський Олександр Олександрович ostrovski.oleksandr1985@kmf.org.ua</p>
<p>A tantárgy előkövetelményei</p> <p>Пререквізити навчальної дисципліни</p>	<p>Az irodalomtudomány fogalma, tárgya, összetevői; a legfontosabb irodalomelméleti (műfajelméleti, stilisztikai, verstani) és irodalomtörténeti kategóriák ismerete.</p>
<p>A tantárgy általános ismertetése, célja, várható eredményei, főbb témakörei</p> <p>Анотація дисципліни, мета та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, основна тематика дисципліни</p>	<p>Мета викладання навчальної дисципліни / A tantárgy célja: Ознайомити слухачів із проблематикою літературознавчої науки в її міждисциплінарних зв'язках з іншими гуманітарними царинами, навчити студентів вільно володіти понятійним апаратом для аналізу, інтерпретації та оцінки літературних творів, орієнтуватися в літературному процесі.</p> <p>Az irodalomtudománynak mint tudományterületnek és összetevői alapfogalmainak bemutatása, alkalmazásuk elsajátíttatása. Tájékoztatót nyújtani az irodalomelméleti irányzatok között, az irodalommal foglalkozás gyakorlatának megalapozása.</p> <p>Основне завдання вивчення дисципліни / A tantárgy fő feladata:</p> <ul style="list-style-type: none"> – опанування основним термінологічним апаратом літературознавства; – вироблення вмінь і навиків аналізу та інтерпретації літературного твору; – плекання у студентів аналітичного та критичного мислення;

- розвиток вміння вести дискусію, працювати у групах, обґрунтовувати особисту думку та з розумінням ставитися до позицій, відмінних від власної;
- megalapozza az irodalmi diszciplínák későbbi elsajátításához szükséges ismereteket.
- megismerteti az irodalommal mint művészeti ággal foglalkozó tudományterületek feladatait, módszereit és alapkategóriáit.
- megalapozza az irodalom értő befogadásához és közvetítéséhez nélkülözhetetlen módszerek gyakorlati alkalmazásához szükséges ismereteket.
- fejleszti a személyes vélemény kialakításának és megfogalmazásának képességét, az eltérő álláspontokhoz való viszonyulást.
- alakítja a kritikus gondolkodás képességét.

Jártasságot (kompetenciákat) alakít ki:

ЗК 1 Кépes magyar nyelvű szóbeli és írásbeli kommunikációra a társadalmi élet minden területén, különösen a szakmai tevékenységben.

ЗК 4 Кéпesség különböző forrásokból származó információk keresésére, feldolgozására és elemzésére; információs és kommunikációs technológiák alkalmazása, különös tekintettel a szakmai tevékenység szokásos feladatainak megoldására.

ЗК 9 А multikulturalizmus ismerete és tisztelete.

ЗК 10 Absztrakt gondolkodásra, elemzésre való кéпesség.

ЗК 13 А tanulók szociális problémákra való érzékenységének kialakítása és fejlesztése.

ФК 1 Кépes nyelvi egységek elemzésére megfelelő módszerek alapján.

ФК 2 Кépes а nyelv mint speciális szimbolikus rendszer megértésére, természetére és funkcióira, а világnyelvek genetikai és szerkezeti tipológiájára.

ФК 3 Кépes bemutatni а tanult nyelvek elméletének és történetének ismereteit.

ФК 8 Кépes megérteni leendő szakmája lényegét, társadalmi jelentőségét, egy-egy filológiai ágazatot meghatározó tudományágak főbb problémáit, ezek összekapcsolódását.

ФК 10 Кépes а szakterminológia szabad használatára.

ФК 11 Кépes а szakterminológia szabad használatára, feladatmegoldásra.

Розвиває навички (компетенції):

ЗК 1 Здатність усно й письмово спілкуватися угорською мовою в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійній діяльності.

ЗК 4 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

ЗК 9 – Цінування мультикультурності та повага до неї.

ЗК 10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 13 Формування і розвиток у студентів навиків чутливості до соціальних проблем.

ФК 1 Здатність аналізувати мовні одиниці на основі відповідних лінгвістичних методів.

ФК 2 Здатність розуміти мову як особливу знакову систему, її природу та функції, генетичну і структурну типологію мов світу; фонетичний, лексичний, граматичний та інші рівні мови.

ФК 3 Здатність демонструвати знання з теорії та історії мов, що вивчаються.

ФК 8 Здатність розуміти сутність й соціальне значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань.

ФК 10 Здатність збирати й аналізувати, систематизувати та інтерпретувати мовні факти, інтерпретувати та перекладати тексти.

ФК 11 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

A képzési eredmények:

ПРН 1 A magyar nyelv használata a társadalmi élet minden területén, a szakmai kommunikációban.

ПРН 3 Adatok szűrése különböző forrásokból, azok kritikus elemzése és értelmezése, rendszerezése, osztályozása.

ПРН 5 Az emberi lét, a természet és a társadalom alapvető elveinek megértése.

ПРН 6 Idegen nyelvek (angol/német, magyar, szlovák) ismerete a hatékony interkulturális kommunikációhoz..

ПРН 7 A filológiai ismeretek alkalmazása feladatmegoldásra.

ПРН 8 Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazása feladatmegoldásra.

ПРН 14 Nyelvi egységek elemzése, kölcsönhatásuk meghatározása és az ezeket okozó nyelvi jelenségek, folyamatok jellemzése.

Програмні результати навчання:

ПРН 1 Використовувати угорську мову в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні.

ПРН 3 Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідні дані з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 5 Демонструвати розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства.

ПРН 6 Використовувати іноземні мови (англійську/німецьку, угорську, словацьку) для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 7 Застосовувати філологічні знання для розв'язання професійних завдань.

ПРН 8 Використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

ПРН 14 Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни / A tantárgy összetevői

Завдання, галузі та система літературознавства. Поняття історії літератури, теорії літератури, літературознавства. Поняття літератури. Поняття та контекст національної та світової літератури. Література в системі мистецтв.

Літературні думки у творах античних класиків. Ідеалістична естетика Платона. Поетика Арістотеля. Естетика середньовіччя. Естетика Відродження: Леонардо да Вінчі. Естетика класицизму. Естетика Просвітництва (Дідро, Лессінг). Класична ідеалістична естетика: Кант, Шеллінг, Гегель. Естетика романтики. Брати Шлегель. Естетика критичного реалізму. У ХІХ ст. естетичні тенденції кінця століття. А ХХ. століття естетичні напрямки: формалізм, структуралізм, постмодерн.

Література як естетичне явище. Література як спілкування. Література як психологічний феномен. предмет літератури та мистецтва.. Краса як естетична категорія.

Літературний процес. Проблема періодизації історико-літературного розвитку (стадії, етапи, періоди). Основні параметри літературної доби: жанрова система, панівні стильові тенденції, усталене коло тем, ідей, сюжетів, власний пантеон героїв.

Програми, маніфести, дискусії та інші вияви літературного життя. Автор і публіка як учасники літературного процесу. Критика як посередник між письменством і публікою. Сприятливі і гальмівні суспільно-історичні обставини літературного розвитку.

Основні стильові тенденції. Стильові прагнення від античності до сучасності.

Літературний художній твір. Зміст і форма літературного твору.

Аспекти аналізу. Генетичний і функціональний контекст літератури.

Композиція літературного твору. Семантика літературного твору. Аналіз наративної структури та образної системи літературного твору

Жанрово-родова класифікація літературних творів.

Принципи систематизації і класифікації літературних творів за їх структурою (співвідношенням викладової форми і тематичного змісту). Поняття дискурсу як типу літературно-мистецького мовлення.

Триступенева класифікація літературних творів за рівнем узагальнення поетичних структур: рід, жанр (вид), жанровий різновид. Жанрова форма літературного твору як конфігурація спільних родових, особливих видових і специфічних конкретних ознак.

Епос (байка, оповідання, казка, повість, роман, епопея), лірика (романс, елегія, послання, медитація тощо), драма (драма, трагедія, комедія), ліро-епос (балада, поема, роман у віршах) та інші проміжні роди.

Жанровий різновид як видозміна (модифікація, підвид) жанру, що поєднує ознаки структурні (роман), тематичні (родинний роман), стильові (реалістичний родинний роман), композиційні (реалістичний родинний роман-хроніка).

Історична диференціація та інтеграція жанрових форм. Явище жанрової й родової дифузії. Поява нових жанрових форм на межі літератури й інших мистецтв.

Поетична лексика. Металогічна лексика. Контекстуальне значення слова і явище символізації (одне означає інше). Типи співвідношень між первинним і вторинним змістовими планами у тропях – словах і виразах, що вжиті в переносному значенні: метафора, уособлення, алегорія; іронія, гіпербола, літота; метонімія, синекдоха; перифраз, евфемізм.

Фоніка, ритміка і строфіка поетичного мовлення. Поняття ритму. Ритмічність прози і вірша. Ритм і метр. Метричні одиниці: склад, такт, стопа, віршовий рядок. Вірш і синтаксис. Різноманітність систем віршування у світовій поезії (метрична, народнопісенна, силабічна, тонічна, силабо-тонічна, верлібр, перехідні і поліметричні форми). Статистичні методи аналізу фоніки і ритміки (коефіцієнт звукової організації вірша, профілі ритмічної організації віршових рядків). Способи римування і строфічна будова вірша. Види строф. Канонічні строфи. Строфоїд. Білий вірш. Астрофічна форма вірша

Az irodalomtudomány fogalma, tárgya, összetevői. Az irodalomtudomány története.

Az irodalomtudomány feladatai, ágai, rendszere. Irodalomtörténet, irodalomelmélet, irodalomkritika fogalma.

Az irodalom fogalma. Az irodalom hordozói. Nemzeti irodalmak és világirodalom fogalma és összefüggései. Az irodalom a művészetek rendszerében.

Irodalomtudományi gondolatok az ókori klasszikusok műveiben. Platon idealista esztétikája. Arisztotelész Poétikája. A középkor esztétikája. A reneszánsz esztétika. Leonardo da Vinci. A klasszicizmus esztétikája. A felvilágosodás esztétikája (Diderot, Lessing). A klasszikus idealista esztétika: Kant, Schelling, Hegel. A romantika esztétikája. A Schlegel fivérek. A kritikai realizmus esztétikája. A XIX. század végének esztétikai irányai. A XX. század esztétikai irányai: formalizmus, strukturalizmus, posztmodern.

Az irodalom mint esztétikai jelenség. Az irodalom mint kommunikáció. Az irodalom mint pszichológiai jelenség. Az irodalom és a művészet tárgyának kérdése. Az alkotás célja. A szépség mint esztétikai kategória.

Az irodalom élete és története. A történeti szintézis kategóriái.

Korszak, irányzat, stílus fogalma és összefüggései. Kor, iskola, irány. Az irodalom intézményrendszere. Epigonok és előfutárok. Az ízlés.

A jelentősebb stílusirányzatok. Az antik kultúra. A középkor kultúrája. A román stílus. A gótika. A reneszánsz. A manierizmus. A barokk. A rokokó. A klasszicizmus. Szentimentalizmus. A romantika. A realizmus és kritikai realizmus. A naturalizmus. Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió. Az avantgárd irányzatok: expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus. Az absztrakt művészetek. A neoavantgárd irányzatok. A posztmodern művészet.

Az irodalmi műalkotás. Az irodalmi mű tartalma és formája.

A műelemzés szempontjai. A genetikus elemzés kategóriái. A szerkezeti elemzés kategóriái.

Műnemek és műfajok. A lírai műnem. A lírai költészet alkotóelemei. A lírai vers szerkezeti és technikai sajátosságai. Lírai műfajok. Az epikai műnem. Az epika alkotóelemei. Az epika főbb típusai. A legismertebb epikai műfajok. A drámai műnem. Elhatárolása a többi műnemtől. A dráma alkotóelemei. A legismertebb drámai műfajok.

Az irodalmi mű szemléleti formája. Az irodalmi mű képszerűsége. A stílusképek és alakzatok.

Általános verstani ismeretek. A vers alkotóelemei. A versmérték. Görög-római sorfajok. Nyugat-európai sorfajok. Magyaros sorfajok.

	<p>A rím. A rímek fajai. A versszak. Állandó strófaszerkezetek. A szabadvers. A szabad vers történetéből. Prózavers és szabadvers.</p> <p>Nyelv és vers. Hang és vers. A hangszimbolika, az alliteráció, költői szófejtés, a mondat átívelése.</p>
<p>A tantárgy teljesítésének és értékelésének feltételei</p> <p>Критерії контролю та оцінювання результатів навчання</p>	<p>Форма підсумкового контролю успішності навчання / Az ismeretek ellenőrzésének formája:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Практичні роботи оцінюються окремо. Всього за практичні роботи є можливість набрати від 0 до 10 балів. / A gyakorlati munkák külön-külön értékelődnek. Összesen az elérhető pontszám a gyakorlati munkákért 0-tól 10 pontig terjed. • Виконання модульної контрольної роботи (після кожного модуля) обов'язкове, оцінюється від 0 до 100 балів. / A modulzáró dolgozat 0-tól 100 pontig értékelődik. <p>Засоби діагностики успішності навчання / Az ismeretek ellenőrzésének módszerei:</p> <p>Тематичні контрольні роботи (ТКР) з тематики лекцій, практичних занять та самостійних робіт / Tematikus ellenőrző dolgozatok az előadások, gyakorlati munkák és önálló munkák tematikájából.</p>
<p>A tantárggyal kapcsolatos egyéb tudnivalók, követelmények</p> <p>Інші інформації про дисципліни (політика дисципліни, технічна та програмна забезпечення дисципліни тощо)</p>	<p>A tantárgyhoz kapcsolódó online felület: Технічне забезпечення: Classroom дисципліни Google Classroom:</p>
<p>A tantárgy alapvető irodalma és digitális segédanyagok</p> <p>Базова література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси</p>	<p>Bókaй Antal: Bevezetés az irodalomtudományba, Osiris, 2006. Будний В. Вступ до літературознавства. – Львів, 2017. – 266 с. Електронний ресурс: http://philology.lnu.edu.ua/course/vstup-do-literaturoznavstva-slavisty. Галич, Олександр Андрійович. Теорія літератури: Підручник для студ. філол. спец. вищ. закладів освіти / О. А. Галич [та ін]; наук. ред. О. А. Галич. – Київ: Либідь, 2001. Моклиця М. Вступ до літературознавства / М. Моклиця. – Луцьк, 2011.</p>